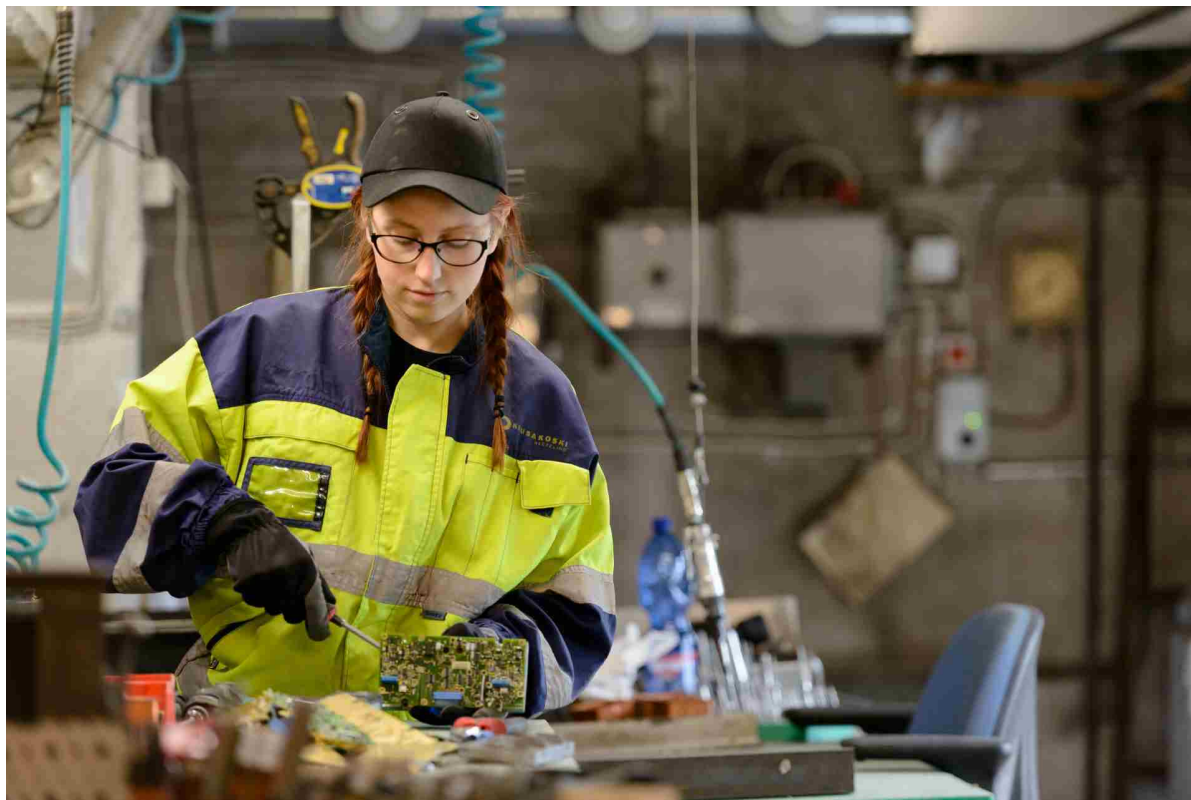

Elektroniikkaromu väärissä käsissä on tietoturvariski

12.3.2019

Tiedätkö, mihin käytetty elektroniikkalaitteesi päätyy tultuaan elinkaarensa päähän? Ideaalitulanteessa siitä otetaan kaikki hyöty irti Kuusakosken lajitteluasemalla.

Elektroniikkalaitteiden osat, joita voidaan vielä hyödyntää, päätyvät Suomessa materiaalikiertoon. Jatkojalostuskelpoiset raaka-aineet saavat uuden elämän ja kaatopaikkakuormitus saadaan minimoitua. Mikäli laite on sisältänyt omistajansa tietoja, ne hävitetään asianmukaisesti. Tietoturvasi säilyy. Tämä on lyhyt kaava suomalaisen SER- eli sähkö- ja elektroniikkalaiteromun oikeaoppisesta käsittelystä.

Maailmanlaajuisesti näin ei aina kuitenkaan tapahdu, sillä elektroniikkalaitteiden kierrätystä varjostavat erilaiset harmaan alueen palvelut. Nämä tahot tarjoavat usein rahaa vastineeksi sähkö- ja elektroniikkaromusta.

Laitonta romuvientiä kolmansiin maihin

Arvioiden mukaan yli puolet maailman elektroniikkaromusta kulkeutuu virallisten kanavien ohi kehitysmaihiin, joissa laitteista kerätään vain arvokkaat metallit työntekijöiden terveydestä piittaamatta. Loput osat hylätään saastuttamaan ympäristöä. Henkilökohtaisten tietojen tietoturvasta ei ole kiinnostunut kukaan.

Kuinka suomalainen kuluttaja voi varmistua siitä, että hänen laitteensa kierrätetään oikeaoppisesti? - Varsin helposti. Palauttamalla tarpeettoman elektroniikkaromun valtakunnalliseen SER-keräyspisteeseen tai vastaavia laitteita myyviin myymälöihin, kertoo Kuusakosken WEEE liiketoimintajohtaja Antti Kukkola.

Entäpä yritykset, millä perusteilla niiden tulisi valita sähkö- ja elektroniikkalaitteiden kierrätyskumppani?

Kukkola sanoo, että kierrätyskumppanin luotettavuuden lisäksi pitää varmistua siitä, että tämä on erikoistunut juuri sähkö- ja elektroniikkalaitteiden kierrättämiseen ja käsittelyyn. Paras vaihtoehto on sellainen kumppani, jolla on myös uudelleenkäyttökannat hallussaan.

Vanhoista datalaitteista uutta raaka-ainetta

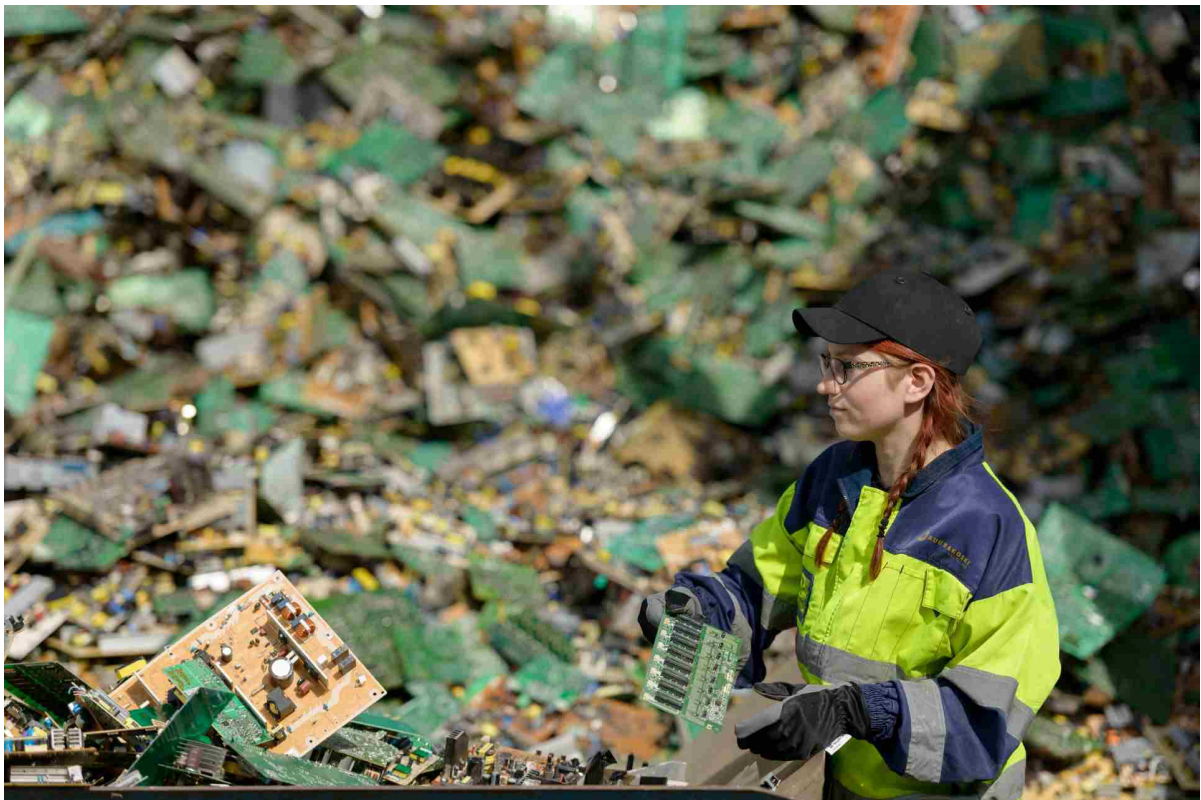
Elektroniikkajätteen koko kierrätysketju on Suomessa laitteiden valmistajien ja maahantuojien vastuulla. Ne ovat perustaneet yhdessä viisi tuottajayhteisöä, jotka keräävät romua ja toimittavat sen jatkokäsittelyyn Kuusakosken kaltaisille kierrätysyrityksille.

- Itse en oikeastaan edes haluaisi puhua romusta, koska vanhasta laitteesta saadaan niin paljon hyödyntämiskelpoista materiaalia kiertotaloutta edistämään. Tosin mitä enemmän laitteissa on muovia, sitä enemmän materiaalin arvo laskee. Laittevalmistajilla on kiertotalousmallissa iso vastuu, Kukkola kertoo.

Kuusakoski on yksi data-SER:n käsittelijöistä. Data-SER:iin kuuluvat muistikapasiteettia sisältävät sähkö- ja elektroniikkalaitteet kuten tietokoneet, matkapuhelimet ja digikamerat. Datalaitteissa on paljon arvokkaita ja uusiutumattomia metalleja ja mineraaleja, joiden hyötykäyttö tuo materiaalisäästöjä luontoa kuormittamatta.

Kuusakosken käsittelyssä datalaitteet murskataan ja materiaalit erotellaan toisistaan pitkälle kehittynein teknologioin. Esimerkiksi piirikortit erotellaan omaksi jakeekseen. Värimetallit, kuten kupari ja alumiini sulatetaan ja toimitetaan esimerkiksi auto- tai elektroniikkateollisuuden raaka-aineeksi.

Laitonta romuvientiä kolmansiin maihin

Kuusakosken ammattilaisten sähköposteihin tulee jatkuvasti kyselyjä ulkomailta alussa mainituilta ”harmailta tahoilta”, jotka

haluaisivat ostaa SER-romua. Kukkola ei ole ainakaan toistaiseksi kuullut, että ostotarjouksia olisi tullut suoraan kuluttajille.

- Jos sellainen jollekin tulee, niin neuvon ehdottomasti kieltäytymään. Vaarana on laitteiden tietoturvan kierrätyskäsittely ja pahimmillaan epäeettinen laitevirta kolmansiin maihin.

Yleisradio teki viime vuoden lopulla laajan reportaasin siitä, kuinka elektroniikkajätettä laivataan laittomasti Länsi-Afrikkaan. Kolmansien maiden jätteenkäsittelyalueilla lajittelija tienaa hyvin, mutta altistuu myrkyille ja raskasmetalleille.

Elektroniikkajätteen vienti Suomesta kehittyviin maihin on periaatteessa kielletty, mutta valitettavasti viennin valvonnan resurssit eivät riitä. Jätteiden vientiä valvoo Suomen ympäristökeskus Syke, joka koordinoi jätekuljetusten tarkastuksia yhdessä tullin kanssa. Ylen jutun mukaan vuosittain kiinni jää muutamasta pariinkymmeneen konttia, mutta tullin seula ei ole aukoton.

Kuusakoskella prosessit kunnossa

Suurimmat terveysriskit kolmansissa maissa liittyvät sähköjohtojen polttamiseen. Erityisen vaarallisia raskasmetallit ovat ympäröivässä slummissa asuville pikkulapsille, jotka leikkivät romupihoilla. Vauvojen elimistöön raskasmetallit päätyvät äidinmaidon kautta.

Kuusakoskella on useampia esikäsittelypisteitä ympäri Suomen. Näistä jakeet kuljetetaan Heinolaan jatkojalostukseen. Kuusakosken Heinolan tehtaalla sekä työntekijöiden turvallisuus että purettavien komponenttien asianmukainen jatkokäsittely ovat yrityksen tinkimätöntä arkea.

Heinolassa lajittelusta syntyy muun muassa energiaa, kierrätysmuovia sekä alumiiniharkkoja, joita tehtaalla sulatto valaa kierrätysmateriaalista. Laitteiden piirikortit lähetetään eteenpäin kuparisulatoille, joissa niiden liittimistä erotellaan hopea, kulta ja palladium.

Elektroniikkajätteen määrä lisääntyy maailmalla vuosittain ja myös Kuusakosken tehtaalle sitä tulee jatkuvasti enemmän kuin muuta jätevirtaa.

- Valitettavaa on se, että laitteiden elinikä on jatkuvasti lyhyempi. Mummolan televisio saattoi kestää vuosikymmeniä, nykyisin jo viisikin vuotta on pitkä ikä elektroniikkalaitteelle, Kukkola toteaa.

Teksti: Terhi Kangas